

**TOPLUM VE BİREY: YABANCILAŞMA ÜZERİNE KURAMSAL BİR
TARTIŞMA**

**COMMUNITY AND THE INDIVIDUAL: A THEORETICAL DISCUSSION ON
ALIENATION**

**ОБЩЕСТВО И ЛИЧНОСТЬ: ТЕОРИТИЧЕСКАЯ ДИСКУСИЯ ПО
ПОВОДУ ОТЧУЖДЕНИЯ**

Vedi AŞKAROĞLU*

ÖZ

Günümüz dünyasındaki gelişmeleri, insan ve toplum kavramlarını göz önünde tutmaksızın açıklamak, yeni olguları / değerleri / kavramları anlamak açısından imkansızdır. İnsanın niteliği zamana, mekana ve değerlere sinerek çağın temel niteliğini belirlerken, zaman içinde insanla ilgili tüm bu kavramlar da insanın ve çağın niteliğini belirlemeye başlar. Günümüz postmodern iletişim çağının sanallığa ve görselliğe yaslanan yapısında insan hem ön plana çıkmakta hem de aynı zamanda önemsizleşen ve her şeyin tüketilebilir birer metaya dönüştürüldüğü pazarın bir maddesine evrilmektedir. Yeni insan, toplumsallıktan bireyselliğe evrilerek, sanal dünyalardaki imge konumuna düşmekte ve fiziksel, ruhsal ya da toplumsal bir varlık olmanın eşiğinden kopmaktadır. Böylesi bir kopuş çift boyutlu bir yabancılaşmanın ve yeni kimlik ediniminin de başlangıcıdır. Yabancılaşma hem kendine dönük bir kimlik yitimi hem de zamana, mekana, değerlere ve toplumsal rollere göre sosyolojik bir çözülmüdür.

Anahtar Sözcükler: Birey, Toplum, Kimlik, Yabancılaşma, Yeni Dünya

ABSTRACT

Any attempt to explain the new developments of the present world without a reference to the concepts of community or the individual will be futile as regards comprehending new cases / values or terms. While the human quality determines the main quality of any age by piercing into time, setting and humanistic values, in time, all these concepts begin to determine the quality of humans and the age they live in. In today's postmodern world, which rests upon simulacrum and visuality, the individual comes to the fore, and, at the same time, becomes an insignificant object of the global market where everything is converted into profitable objects. The new human is being transformed from sociality into individuality, and then into a simple imaginary image, which forces him/her to destroy his connection with physical, psychological and social dimensions. Such disconnection is the starting point of a double-layered alienation and adoption of a new identity. Alienation is both a loss of identity on a personal level and a social dissolution as regards time, setting, values and social roles.

Key Words: Individual, Society, Identity, Alienation, the New World

---

* Yrd. Doç. Dr., Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

АННОТАЦИЯ

В современном мире не возможно понимать новые явления/ценности /понятия не имея в виду мировые процессы, индивидуальные и общественные идеи. В виду того, что свойство человека проникается во время, место и ценностях, определяя основной характер эпохи, наряду со всеми свойственным человеку характером начинает определять общие свойства индивида и самой эпохи. Человек, в современных постмодернистических коммуникациях. опирающийся на виртуальность и визуальность, выходит на первый план и одновременно эволюционируется как субстанция общего рынка. Новый человек, эволюционирующий от общительности к индивидуализму, уходит в виртуальный мир и отрывается от физического, духовного и социального мира. Это является началом двумерного отчуждения и приобретения новой идентификаций. С отчуждением человек теряет самоидентификацию и с точки зрения социологии, пространства, времени и ценностей теряет свою роль в обществе.

Ключевые слова: индивид, общество, личность, отчуждение, новый мир.

“Pozitif bilimlerdeki ilerlemeler sonucunda teknolojik gelişimin hızlanması ve bu olumlu atılımın toplumda sağladığı geçici bir refah artışı; akla tapınma noktasında maddeyi Tanrılaştırmış ve Tanrı’yı yeryüzünden kovmaya kalkışmıştır. Şehir / kent kültür itibarıyla refahi, çağın kazanımlarını paylaşan insanların oluşturduğu yüksek seviyeli bir toplumsal organizasyon gibi görünürse de aslında yabancılaşma, kalabalıklaşma ve yağınlaşma tehlikesiyle yüzyüze gelmiş bir çözümler değerler sembolü haline dönüşmüştür.” (Korkmaz, 2015:131).

İnsan, belirli bir zaman kavramı içinde, geçmişten geleceğe hafızası, şimdiki zamandaki eylemselliği ve gelecek tasarımları ile mekana bağlı / bağımlı biçimde yaşar. Zaman içinde bellekte oluşturduğu bilgi birikimi sayesinde, yeni toplumlar kurar, yeni düzenler oluşturur ve kendini sürekli bir değişimin içinde bulur. İnsan, belleği sayesinde, ilkel toplumdan günümüz elektronik çağına kadar, kendi varoluşunu farklı biçimlerde deneyimlemiştir. Geçmiş nesillerin / uygarlıkların bilgi ve düşün birikimini arkasına alarak, kendisine daha uygun uygarlıklar kurmuştur. Din, teknoloji, ideoloji, sosyal kurumlar, yasalar ve kültürel kodlarla değişimin izi sürülerek, insanın geçirdiği dönüşümün nitelik ve nicelik açısından değerlendirmesi yapılabilir. Asıl sorun, insanın kendisi ve çevresindekiler için kurmaya çalıştığı / toplumun / düzenin ve onun eşlikçisi değerlerin / normların / kuralların, insana ne kadar uygun olduğudur. Değişimin / dönüşümün kaçınılmazlığı bir gerçektir, ama değişen insan doğası mıdır yoksa, sadece dış koşullar mıdır? Eğer, insan doğasının ilkel zamanlardan günümüze kadar, her an evrildiğini / değiştiğini / dönüştüğünü söylersek, o zaman, eski ile bağımızı tümü ile koparmış ve adına insan dediğimiz varlığı yeniden tanımlamaya ihtiyaç duyar hale geldiğini iddia etmiş oluruz. Öte yandan, değişen insan doğası değil de, salt değerler, yaşam tarzları, normlar, sosyal kurumlar vb insan ile ilgili ama onun da dışındaki olgular ise, o zaman, değişen dış dünya karşısında değişmeyen insan doğası sıkıntılar çekmekten, kendini uyarlamaya çalışırken, zorluklar yaşamaktan, kimi zaman değişim hızına ayak uyduramamaktan, geri kalmaktan, ötekileşmekten ve yabancılaşmaktan kurtulamaz.

Değişimin kendine özgü dinamikleri bulunur; teknolojinin hızı, mekanı daraltan, kısaltan icatlar, çevresel etkenler, ekonomik kaygılar, siyasi kurumlar ve dünyanın içine girdiği yeni paylaşım tasarımları, uluslar arası rekabet, ...vb. Toplum dediğimiz olgu ise bireye dayalıdır. Aynılığı hedefleyen organik bir bütün gibi görülen toplum, içindeki

ayrışmalarlar ne kadar az oranda uğraşmak, kendi içinde ne denli ortak değerler üretmek, bir bütün olmayı ne kadar başarmak durumunda olursa, değişimin / dönüşümün karşısında o kadar güçlü bir uyum sağlama yeteneğine kavuşur. Öte yandan, insan doğasının temel nitelikleri, nesneyi kendine uydursa bile, kendisinin nesneye ve dış koşullara uyumunu o kadar hızlı ve rahat biçimde gerçekleştiremez. Aynı toplum diye bir şey yoktur. Cinsellik, cinsiyet, ekonomik, etnik, sosyal, dini, ahlaki, kültürel, ideolojik, düşünsel, psikolojik, coğrafik vb pek çok unsur, aynılığın / homojenliğin / ortaklığın / bütünlüğün / birliğin karşısında ayrıştırıcı / farklılaştırıcı güçler olarak karşımıza çıkar. Üst sosyal yapıların alt birimlerden oluştuğu göz önüne alındığında, en genel kavramlardan, daha alt kavramlara doğru atılan her adım, ayrışmanın ve farklılığın katlanarak belirgin hale geldiği bir resmi ortaya çıkarır. Genel in karşısında öznel olanın, evrensel in karşısında yerelin, ulusal olanın karşısında etniğin, merkezi olanın karşısında talinin, ortak olanın karşısında aykırılığın, kabul edilenin yanında reddedilenin, iyinin yanında kötünün vb tüm karşıtlıkların insana özgü değerler ve konumlandırma açısında belirli normlara / kıstaslara göre yapılan göreceli tasarımlar olduğunu unutmamak gerekir. Toplum olmanın, hele de ortak bir değer sistemi üretmenin, asıl zorluğu burada yatar. Birey, kendi biricikliği / benzersizliği ile kendine kurduğu bir dünyanın içinde toplum denen sosyal oluşuma yukarıda sayılan ve daha da genişletilebilecek öğeler kadar farklı noktalardan aykırı düşebilir. İşte, adı her ne ise, hangi etkenler / kavramlar / değerler bakımından olursa olsun, bireyin kendiliğini kurduğu / oluşturduğu / tanımladığı / benimsediği / inandığı / doğru bulduğu herhangi bir açıdan daha üstte yer alan genel / ortak kavramlarla çelişkiye düşmesi yabancılaştırmanın ne olduğunu belirler; *“Kendi insanlarından bağlarının kopuk oluşu ile yabancılar kendilerini 'tamamen özgür' hissederler. Ancak bu çeşit bir özgürlüğün tam ve mükemmel adı yalnızlık ya da tek başlıktır. Bu yarırsız ve sınırsız can sıkıntısı ya da azami derecede bir hali hazırlık durumudur. ... Kendini bağlayıcı her şeyden kurtulmuş, boşluktaki yabancı bir hiçtir ve sahip olduğu hiçbir şey yoktur.”* (Kristeva, 1991:12). Bireyin bir yandan özgür diğer yandan da bağımsız olması durumudur, çünkü değerler sistemine kendisini bağlayacak / ilintilendirecek / eklemleyecek pek çok benzerliğin dışına itilmiştir. Benliğin bizlik kavramından kopuşunu anlatan yabancılaştırma, kümeleşmeyi / ortaklığı / aidiyeti bir olasılık olmaktan çıkarır ve sadece birer bağımsız ada biçimindeki varlık alanını belirler. Üstelik bireyi tanımlayan adalar arasında ya çok az bir bağlantı vardır ya da hiç bulunmaz.

Aykırılığı, uyumsuzluğu anlatan yabancılaştırma, bireyin ruhsal evreninde olduğu kadar sosyal yaşantısında da önemli kırılmalarla kendini gösterir. Birey, toplum içinde iken, dışındalık hisseder; *“Kendisini gerçekleştirmek için dilini pratiğe dökemeyen ve iletişimi sadece bir işaretler dizgesi şeklinde bodur kalan toplum, bilincine varamadığı bir yabancılaştırma yaşar”* (Williams, 1990:64). İnsanlar arasında konuşma, dilsel iletişim bulunur bulunmasına, ancak samimiyetten uzak, sadece en temel ihtiyaçları gidermek üzere kullanılmış, alışkanlığa dayanan bir iletişimdir. Anlamak ve anlaşılacak üzerine sosyal varlığı ile yönelen / kurgulanan insan doğasının, kendine dönerek, dışsal yaşantısında önemsizleşmesi, kavranabilir / anlaşılabilir / anlamlandırılabilir bir yaşamı, bu tarzda bir iletişim(sizlik) yolu ile gerçekleştirmesi, bir taraftan bütünlük duygusunun yitimi, öte yandan insanın kendi gerçeğini sadece kendisine ait bir aynada tek başına seyretmesidir. Tümel olabileceği gibi, tikel özneler aracılığıyla gerçekleştirilen, en saf hali ile bir kopuşu / kopukluğu ve birbirinden uzaklaşmayı / savrulmuşu ifade eder.

Kopuş ve savrulma, en eski toplumlardan beri var olagelen bir olgudur, ancak en derin biçimi ile mekan değişimlerinin / göçlerin / yeni ekonomik ilişki tarzlarının / yaşam biçimlerinin / teknolojik icatlara sırtını dayayan dünya algısının / rekabetin yarattığı acımasızlığın ve zamansızlığın, yaşamı bir ekran ardından izleyerek imgeler ve gözle

algılanabilen görüntüler şeklinde anlamaya çalışmanın belirlediği modern dünyanın daha da öne çıkardığı bir insan gerçeğidir. Birey, değişim / dönüşüm karşısında şaşkınlık içinde debelenen, bir an anladığını sandığı herhangi bir şeyi, kısa bir süre sonra anlamadığı farkedilen bir konumdadır; “*Modern olmak, bizlere serüven, güç, coşku, gelişme, kendimizi ve dünyayı dönüştürme olanakları vaat eden; ama bir yandan da sahip olduğumuz her şeyi, bildiğimiz her şeyi, olduğumuz her şeyi yok etmekle tehdit eden bir ortamda bulmaktır kendimizi. ... Bizleri sürekli parçalanma ve yenilenmenin, mücadele ve çelişkinin, belirsizlik ve acının girdabına sürükler*” (Berman, 2004:27). İmgelerin sınırsız sunumu, bireyi, sanal bir kahramanlık algısına yönelterek, sahte bir kendini önemseme duygusu yaratır. Kişi, birden, yeni heyecanlar yaşayacak, kendi içinde yatan gücü harekete geçirecek, gelişip dünyanın efendisi konumuna yükselebilecek, dünyayı değiştirecek bir hayal aleminde bulur kendini. Oysa eyleme geçmek bir tarafa, atılan ilk adımda, yapılan ilk sorgulamada, gözlerimizin önündeki perdeyi sıyrıp bizden öteye ilk bakışımızda, güçsüzlüğümüzün, hayat karşısındaki kırılmalılığımızın ve önemsizliğimizin farkına varırız.

Kendimizi, yenilemek zorunda hissetmemiz, içe daha fazla dönmemiz anlamına gelir; eski halimizi silmek / yıkmak / düzeltmek, bize imgelerin anlattığından çok daha zordur. Kendimizi yıkmak, kendimizle çelişmeyi zorunlu kılar; eski, uyumsuz özelliklerin yerine yenilerini koymak, eski benin reddi ve yeni bir kimlik kurulumu için, teknolojik bir ifade ile “reset”lemektir. Resetleme ise, belirsizliğin ve yıkımın, sürekli bir dönüşümün sonucu olan yıpranmanın, ayak uyduramamanın diğer adıdır. Her insan, her türlü koşula uyum sağlayamayacağı gibi, aynı koşullara aynı düzeyde de tepki veremez. Tepki eksikliği, geride kalmayı, birleşememeyi, uyumsuzluğu getirir. Birey, ya yalnızlaşır ve yabancılaşır, ya değişimi tümü ile inkar eder ve kabuğuna çekilir, ya da dönüşse bile eski kendisi olamayacağı için kırık dökük bir bileşkeye dönüşür; “*Modern birey sanayi toplumu modernliğinde belirlilikler ve kalıplar içinde yorgun ve bıkkın iken süre-gelen modernlikte aşırı bireyselliğin ve denge bozucu belirsizliklerin de katkısı ile daha da mutsuzdur. Çeşitli politikalar doğrultusunda kendisinden sürekli değişmesi istenmekte, ne ruhsal ne de bedensel olarak bu duruma uyum sağlayamadığından, yetersizlik duygusu eşliğinde neredeyse zihinsel sağlığını yitirmeye başlamıştır. Bu koşullar altında birey çözümü kendi içinde aramakta, belki de çıldirmamak için, aslında savunma mekanizması olarak beliren fantazilere sığınmaktadır.*” (Talu, 2010:164). Hangisi olursa olsun, birey hangi gerçekliği kurarsa kursun, ne türden bir düşünleme yolunu seçerse seçsin, ortaya çıkan sonuç, bir nesneleşmedir. İnsan, duygularının yerine başkasının beğenilerini yaşadığı için duygu yitimine uğrayabilir; doğrularını savunamayıp, kendine uymayan ilkeleri benimsemek zorunda kaldığı için başkalaşır; gereksinimi duymadığı nesnelere / davranışları / rolleri benimseyerek onların esiri olabilir. Her üç olasılık da, aslında farkına varmasak bile, bir yabancılaşmadır, çünkü bu süreç, tüketim mantığına göre gerçeğini uyarlamaya başlayan insanın trajik bahtsızlığıdır. Yabancılaşmanın vardığı boyut, Samuel Beckett’in **Waiting For Godot** oyunundaki Vladimir ve Estragon adlı kişilerin arasındaki iletişimsizliğe benzer. Her ikisi de birbiriyle konuşur gibidir, oysaki her birinin konuşması diğerinden bağımsız bir monolog halinde seyreder. Diğerinin varlığı ve konuşması bir iletişime dönüşmez, sadece birbirlerinin varlığını onayan ve yalnızlığın fiziksel boyutunu ortadan kaldıran niceliksel bir konumlamadır. Nitelik açısından her birisi varlığının ve insanlığının ispatı için hem diğerine hem de sözcüklerine ihtiyaç duyar. Modern insan da, kendi varlığının kanıtı olarak tüketime yönelmiştir ve ne kadar nesne tüketir, onları çevresinde bulundurur ya da onlara sahip olursa, kendi varlığının da somutlaşmasını sağlar gibidir. Oysa, başkasının sözü, nesnesi, tüketimi, beğenileri, düşünceleri ben öznesinin kimliğini kurmak yerine onu başkalaştırır ve öteki olarak yeni bir benlik konumunu ortaya çıkarır.

Toplumsallaşma, eýtışimsel ilkeye göre, bireyselleşmenin tersidir. Ancak, karşıt bir bakış açısı ile, birey olmadan toplumsallaşmanın imkanı bulunamaz, çünkü toplumu belirleyen ana unsur, bireylerin biraraya gelerek ortak bir yaşamı oluşturmalarıdır. Bireyleşme, duygu, düşünce ve kimlikle ilgilidir. Olaylara, olgulara, kavramlar karşı duygusal tepki geliştirebilen, düşünen, gözlem yaparak sorgulayan ve kendini tanımlayabilecek nitelikleri kişiliğinde barındıran bir insan tipini gerekli kılar. Öte yandan, bir birey, duygusal tepkiler geliştirebilirse, bu tepkilerin her an olumlu ve yapıcı olması da beklenemez. Düşünen ve sorgulayan kişinin ise zaten olumsuzlukları, aykırılıkları, uygunsuzlukları da sorgulaması kaçınılmazdır. Kendi öznel nitelikleri varsa, bunları korumak ister ve genel, toplumsal niteliklerle kendi niteliklerinin çatışması durumunda, kendi öznelliğini önemsemeye eğilimli olur; *“Bireyin toplumsal yaşamdan kopuşu, kişisel ihtiyacı ve inziva özlemini tetikle(r) ve bireyi özel hayata ve yalnızlığa mahkûm (eder),”* (Talu, 2010:147). Uzlaşmaz karşıtlığı oluşturan bu çelişkili varlık durumu, bireyin topluma ilişkisini, kendisi ile temasını, algısını ve değerlendirmesini zorunlu hale getirir. Karşılaştırma ise, ya uyarıcılığın ya da inkarın başlangıcıdır. Uyarıcılık da inkar da, etki anlamında, neredeyse birbirine koşuttur. Her iki koşulda da, birey bir yönü ile eksilmeye mahkûm kalır. Sosyal rollerimize büründükçe ve gittikçe çeşitlenen, ayrışan, çoğalan yeni konumlandırmalara girdikçe, kendimizi kendimizden daha da uzaklaşır halde bulma tehlikesini yaşarız. Bu tür bir uzaklaşma, Giddens'in belirttiği gibi, aklın, mantığın, ilerleme ülküsünün bir şiarı dönüştürüldüğü, *“modern çağda ortaya çıkmıştır”* (Giddens, 1993:137). Sanayi devrimi ile başlayan makinanın hükümlerine, eskiden makinaya, toprağa, doğaya ve nesneye hükmeden insanın köleleşmesine yol açar. Makina karşısında, ileri teknolojik icatların gücüne yenilen insan, değer yitimine uğrar ve evrendeki konumlandırmasını kolay formlerle açıklayamaz olur. Bilgi dünyasının hızı dayanan yapısı karşısında, çoklu imgeler yağmuruna tutulan birey zihni, sürekli değişen çevresi ve insanlarla giderek karmaşıklaşan bir ilişkiler ağı kurmaya zorlanır; *“Simmel büyük kentten kalabalığında bireyin görsel izlenimlerle kuşatılışının bir şekilde yabancılaşma duygusunu güçlendirdiğini anlatı(r),”* (Talu, 2010:146). Zamana, imgelerin yarattığı dünya tasarımına, değişen mekana ve her an yeni bir görüntü, davranış biçimi ve değer normları ile kendini ifade eden kitlesel insan ordusuna yenilen tekil birey, kendini bazen değersiz, güçsüz, kısıtlanmış, önemsiz bazen de gereksiz görmeye başlayabilir; *“Artık bir bireyselleşme projesi olan, risklerin arasında yaşayan, kariyeri için bir yerden diğerine sürüklenen modern bireyin, gerçekten ne bir dostu, ne de bir yeri/yurdu kalmıştır. Evi varsa bile orada huzur yoktur.”* (Talu, 2010:160). Kendini inşa etmek zorunda kalan modern birey, sadece terk edilmişlik hissi, tek başınalık, yersiz-yurtsuzluk, köksüzlük ve huzursuzluk ile karşı karşıyadır (Bauman, 2000). Toplumsal değerler ile bireysel değerlerin çatışması, mekandan koparılan kimliğin yerine konumlandırmaya uygun bir zemin arayışındaki başarısızlığı ve zamanın ileriye giden, akışkan, sıralamalı dizgesinde belirsizlikten kaynaklı tanımsızlık, modern bireyin yursuzluğu, köksüzlüğü ve huzursuzluğunun altında yatan değerlerdir. Ancak, genel anlamı ile, çağımızın insanı, kendi içindeki oluşan boşluktan / oyuktan pek de sebep-sonuç açısından haberdar sayılmaz ve bu yüzden de giderek artan yırtılmalarını / içsel boşluklarını / oyuklarını tüketimle, nesnelere ve imgelerle doldurarak, kendini onamaya başladığı düşüncesine kapılır, çünkü *“sevgiyle değil ama ölümlerle ve kinle birbirine ulanan ömürler, ancak modern meduzalar üretir ve dünyayı cehenneme çevirir,”* (Korkmaz, 2015:20). İşte, çağımızın insan trajedisini belirleyen en önemli unsur, böylesi sahte / sanal bir kimlik kurulumu ile kendini yaşamak zorunda kalan insanın, sevgi ve anlayış yerine nesne tüketimi ile anlam kazanmaya çalışmasının doğurduğu vahşi rekabet ortamındaki açgözlülüğü, ölümlerle beslenmesi ve kinle hareket etmesidir. Bu yeni insan

tipinin yaşadığı boşluk, T. S. Eliot'ın, “*The Hollow Man*” adlı şiirinde belirttiği şekliyle, anlamdan, anlamaktan ve anlaşılmaktan uzak, kendi dünyasında bir tür şizofreni konumudur.

Tarihsel süreçte, aklı ile her şeye hakim olabilen insan, teknolojinin gücü karşısında, insani değerlerini yitiren ve maddi çıkar hesapları yapmaya başlayan bir toplum içinde, iletişimi yok denecek seviyeye indirerek, ihtiyaç giderme ile kısıtlanan kent gerçeği ile yüzleşmek zorunda kalır. Bu yüzleşme, kendini önemsiz hissetmesine yol açar. Batı toplumunda daha derin biçimde etkisini hissettiren modernist özellikler, son dönemlerde pervasızca dünyanın diğer toplumlarına da sirayet etmiştir. Aklın öne çıkarılmasını salık veren ve duyguları, arzuları, kısacası insanın ilkel yönünü bastırmaya neden olan ve sorgulama yerine koşulsuz itaat talep eden yeni dünya düzeni, yabancılaştırmadan büyük oranda sorumludur. Ortaya çıkan temel olgular çıkarıcılık, fayda ve bencillik olur, çünkü “*ontolojik anlamıyla insan, biyopsişik olarak günah tohumunu içinde taşıyan bir varlıktır,*” (Korkmaz, 2015:37). İnsanın yaşam alanı, kendini kendisi olarak deneyimleyebileceği öznel / mahrem alan, artık işlevsel bir boyuta taşınır. Öznel alanın yok oluşu, başkalarına maruz kalmayı, gizliliği, özneliği kaybetmeyi anlatır ve gizli / öznel / mahrem niteliğini kaybeden kişi artık hayatının bir öznesi olamaz.

Yeni konum, insanın herhangi bir kurala göre değil, o anda kendisinden beklendiği şekle göre davrandığı, genel değerleri reddettiği ve tutarlı bir kişilik sergileyemediği anomidir. Nesneleşme olarak da düşünülebilecek anomi, geneli inkar eden aklın kendileşmesi, bir yabancı gibi, salt içgüdüleri ile ilkesizliğe sürüklenmesidir. Kendini, bir insan ve farklı bir birey olarak yaşayamayan kişi, artık nesnelere döner ve herşeye sahip olmak ister. Kendine dönük herhangi bir denetimden uzaklaşan birey, maddi ve zihinsel yaşamının koşulları üzerinde herhangi bir denetim gücüne sahip olamayacak haldedir (Tolan, 2005). Nesne tapınmacılığına dönen insan, sahip olma güdüsünün aşırılığına kapılır ve nesnelere sayesinde kendini gerçekleştirdiği yanılsamasına girer. Nesneye büyük bir açgözlülikle saldırmaya başlayan insan, kendisi dışında bir yaşam sürer; ne nesnenin ne de dış dünyanın kendisinin gerçekliği ile bir ilişkisi kalmaz.

KAYNAKÇA

BAUMAN, Zygmunt. (2000). Ölümlülük, Ölümsüzlük ve Diğer Hayat Stratejileri. (Çev.: Nurgül Demirdöven). Ayrıntı Yayınları: İstanbul.

BERMAN, M. (2004). Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor: Modernite Deneyimi. (Çev.: Ü. Altuğ, B. Peker). İletişim Yayınları: İstanbul.

GİDDENS, Anthony. (1993). Sosyoloji. (Çev.: Ruhi Esengün ve İsmail Öğretir). İhtar Yayınları: İstanbul.

KORKMAZ, Ramazan. (2015). Yazınsal Okumalar: “Yurtsuzluk İtkisi ve Anayurt Otel”. Kesit Yayınları: İstanbul.

KRİSTEVA, Julia. (1991). Strangers to Ourselves. (Trans.: L. S. Roudiez). Harvester Wheatsheaf: Hampstead.

TALU, Nilüfer. (2010). “Modernlik Söylemi: Endişeli Bakışlarda Modern Birey”. *METU, JFA*, 1010/1, s.: 141-171, METU Yayınları: Ankara.

TOLAN, Barlas. (2005). Sosyoloji. Gazi Kitabevi: Ankara.

WİLLİAMS, Raymond. (1990). Marksizm ve Edebiyat. (Çev.: Esen Tarım). Adam Yayınları: İstanbul.